

Samenvatting evaluatie project 'Zorg om jongeren'

Anne-Marie Broeders
Wendy Buysse
Lotte Loef
Jolien Terpstra

Samenvatting

Aanleiding onderzoek

In 2008 is de politie Rotterdam-Rijnmond gestart met de aanpak 'Zorg om Jongeren'. De aanpak houdt in dat de politie jongeren tot 14 jaar die zich zonder ouderlijk toezicht laat op straat in een risicovolle situatie bevinden, terugbrengt onder het ouderlijk toezicht. De politie maakt vervolgens indien nodig een melding aan de hulpverlening met behulp van een zorgformulier waarna snel hulp ingezet wordt indien nodig. De aanpak heeft een preventief karakter: door middel van vroegsignalering, aanspreken van ouders, vergroten van het ouderlijk toezicht en het aanbieden van passende zorg willen de betrokken instanties voorkomen dat jongeren overlast geven of afglijden naar het criminele circuit. In het project werkt de politie, het Meldpunt Zorgformulieren van BJZ en Pak je Kans samen. Pak je Kans is een organisatie in Rotterdam-Rijnmond die kortdurende ambulante hulp biedt en/of doorschakelt naar andere hulpverlening binnen enkele dagen na aanmelding door de politie.

De samenwerking rond het project Zorg om Jongeren past binnen de bestaande samenwerking en maakt daardoor onderdeel uit van het bestaand werkproces omtrent zorgmeldingen.

Zorg om Jongeren is gestart als pilot in de wijk Bospolder-Tussendijken en per januari 2010 uitgebreid naar het hele district Rotterdam West en een deel van district Rotterdam Noord. Om zicht te krijgen op de uitvoering en resultaten van Zorg om Jongeren voerde DSP-groep tussen september 2010 en februari 2011 een evaluatieonderzoek uit naar het project.

Onderzoeksmethoden

DSP-groep maakte gebruik van verschillende onderzoeksmethoden: documentenanalyse, 98 straatinterviews, analyse van registratiegegevens, web-enquête ingevuld door 72 agenten, interviews met 14 ketenpartners en 5 ouders en jongeren.

Potentiële doelgroep Zorg om Jongeren

Op basis van de beschikbare bronnen is het lastig om de aard en omvang van de potentiële doelgroep van Zorg om Jongeren goed in te schatten. In de wijken waar Zorg om Jongeren wordt uitgevoerd groeien in West minimaal 3.200 en in Noord minimaal 1.400 kinderen op in risicovolle omstandigheden. Het gaat hierbij om kinderen uit kansarme gezinnen, achterstandsbuurten, problemen in de thuissituatie en/of gedragsproblemen van kinderen. Dit aantal is inclusief de kinderen met ernstige problemen die al hulpverlening ontvangen. Zorg om Jongeren richt zich op een specifieke deelgroep van de jongeren die opgroeien in risicovolle omstandigheden, namelijk jongeren die zich in risicovolle omstandigheden op straat bevinden. Daarbij is de aandacht speciaal gericht op kinderen die zonder ouderlijk toezicht laat op straat zijn. Dit wordt als een signaal gezien voor (op-groei)risico in het algemeen.

Vooraf buurtbewoners in West rapporteren overlast door kinderen onder 14 jaar te ervaren: 44% heeft daar last van (tegenover 16% in Noord). In de wijken in Noord signaleren buurtbewoners vaker jongeren onder de 14 jaar die zonder ouderlijk toezicht op straat zijn dan in West (67% versus 53%).

Deze situatie wordt door bijna alle geïnterviewde buurtbewoners uit beide wijken als een probleem gezien.

Uitvoering van Zorg om Jongeren

Uit het onderzoek blijkt dat het project Zorg om Jongeren nog niet in alle wijken – en vooral in Noord – goed op gang is gekomen. Het is duidelijk dat sommige agenten actiever zijn met Zorg om Jongeren dan andere. Daarbij spelen niet alleen 'voeling' met jeugd en gezinnen en de aanpak een rol, maar ook de interpretatie van de situatie waarin de jongeren zich bevinden, de beleving van de tijdsinvestering en de taakopvattingen. Op dit moment hangt de inzet van Zorg om Jongeren dus veelal af van de persoonlijke motivatie van de agent. De inhoud zou hierbij echter leidend moeten zijn. Het is blijkbaar niet altijd duidelijk voor de agent wanneer Zorg om Jongeren kan of moet worden ingezet. Het 'alleen laat op straat zijn' blijkt een seizoensgebonden fenomeen dat zich vooral in de lente- en zomermaanden voordoet. Verder blijkt dat voor de agent – maar ook voor ouders en buurtbewoners - niet zozeer de tijd maar de vraag of het buiten donker is een rol speelt in de beoordeling of jongeren (te) laat op straat zijn.

De communicatie van de agent met het gezin blijkt een cruciale factor voor het effect van de aanpak: het eerste contact tussen de agenten en de ouders bepaalt een groot deel van de mate waarin ouders openstaan voor hulpverlening vanuit Pak je Kans.

Verder wordt in de praktijk op één punt duidelijk afgeweken van de beschreven stappen in het proces: de politie neemt in de meeste gevallen de jongeren niet mee naar het bureau maar brengt ze naar huis. Voor deze afwijking in de aanpak worden de volgende (gegronde) redenen opgevoerd:

- Jongeren zijn vaak op straat in de buurt van hun woning;
- Het is efficiënter om jongeren naar huis te brengen;
- Het naar huis brengen van jongeren biedt de mogelijkheid om een kijkje te nemen bij het gezin;
- Het is te belastend voor een kind om naar het politiebureau te worden gebracht.

De melding van de jongeren gebeurt via het zorgformulier Politie conform het reeds bestaand werkproces 'Vroegsignaleren en Doorverwijzen'. De zorgformulieren worden niet altijd volledig ingevuld. We stellen vast dat de afspraken over de zorgformulieren nog niet bij alle politiemedewerkers goed bekend zijn. Het Meldpunt Zorgformulieren Politie van BJZ koppelt via de mail terug over wie de melding oppakt. Agenten waarderen een inhoudelijke terugkoppeling over ingezette hulp. Pak je Kans koppelt persoonlijk terug aan de agent.

De samenwerking tussen de ketenpartners wordt zowel inhoudelijk als procesmatig grotendeels positief beoordeeld. Het draagvlak voor Zorg om Jongeren kan vergroot worden door een betere inbedding in de wijk en afstemming met betrokken partners in de wijk.

De ervaringen van de geïnterviewde ouders en kinderen zijn overwegend positief. Er bestaat echter wel –zowel bij ouders als bij kinderen- onduidelijkheid over de precieze aanleiding voor inzet van Zorg om Jongeren en de reden waarom het kind op straat is aangesproken door de politie.

Resultaten van Zorg om Jongeren

In 2010 heeft de politie via Zorg om Jongeren 40 gezinnen gemeld bij jeugdzorg/Pak Je Kans. Ruim driekwart van die gezinnen was nog niet bekend bij de hulpverlening. In die zin gaat het dus echt om vroegsignaleren. Bij 1 op de 5 van de gezinnen die nog niet bekend waren bij hulpverlening is een hulpverleningstraject ingezet. Bij de overige gezinnen was een screeningsgesprek voldoende.

Het vergroten van het ouderlijk toezicht speelt binnen de aanpak een belangrijke rol. Op basis van het beperkt aantal interviews kunnen we voorzichtig concluderen dat ouders wel alerter zijn op wat hun kinderen op straat doen en waar ze buiten spelen. Ouders zijn zich meer bewust van onveiligheid op straat. Ze letten meer op de tijd. Of het ouderlijk toezicht daardoor is verhoogd is nog niet vast te stellen in dit onderzoek.

In de wijken is nog niet meteen resultaat te zien wat betreft het vergroten van de leefbaarheid in de wijk. Er lijkt wel meer bewustwording over dat het onveilig is als kinderen alleen op straat zijn.

Conclusies

Op basis van het onderzoek kunnen we concluderen dat de sterke punten en de meerwaarde van Zorg om Jongeren zijn:

- De eenvoud van de aanpak is één van de grootste krachten. Slechts een beperkt aantal partners is betrokken, en de criteria zijn relatief simpel (een kind is zonder toezicht te laat op straat). Hierdoor is het voor de politie eenvoudig om toe te passen en kan er snel actie volgen op hun meldingen aan de zorg.
- De aanpak zorgt ervoor dat de focus van de politie op jongeren (jonge kinderen) in risicovolle situaties wordt versterkt. Hierdoor kan concrete invulling gegeven worden aan hun taak vroegsignaleren.
- De directe en korte lijnen van de politie met Pak je Kans zorgen dat er snel en laagdrempelig contact wordt gelegd met een gezin en hulpverlening kan worden ingezet als dat nodig is.
- Het 'blauwe randje' van de politie werkt in de gesprekken met de meeste ouders positief om een ingang voor de hulpverlening te vinden.
- De gemeente neemt met dit project de in de buurt ervaren overlast veroorzaakt door jongeren en kinderen, serieus.

Voor de succesvolle uitvoering van het project is verbetering op een aantal onderdelen nodig. We bevelen aan:

- om het voor de uitvoerders klein en simpel te houden,
- de doelen van het project en
- de criteria voor de uitvoering van het project aan te scherpen.